

NOVICE

LETO IV. - št. 30

V KOČEVJU 18. JULIJA 1959

Cena 10 din

Ustanovitev vodne skupnosti

V sredo, 15. julija, je bil v Kočevju ustanovni občni zbor Vodovodne skupnosti za območje občin Kočevje in Ribnica. Udeležilo se ga je nad 40 delegatov iz obeh občin, ki so zastopali gospodarske organizacije, zasebne potrošnike vode, predsednika obeh občin, Janez Rigler in Stane Ilc ter zastopniki Vodne skupnosti LRS in okrajnega tajništva za komunalno.

Po izvolitvi delovnega predsedstva, ki ga je vodil tov. Oberstar z Rudnika, zapisnikarja in overovateljev ter ostalih organov zbora, je o delu pripravjalnega odbora poročal njegov tajnik, Tone Knavs. Pripravljali odbor je bil formiran na pobudo OLO Ljubljana in dogovora med občinama Kočevje in Ribnica z nalogo, da pripravijo vse potrebno za ustanovni občni zbor. V svojem poročilu je dejal: »Vodovodna skupnost, ki jo ustanovljamo z današnjim dnem, ima edino nalogo, da oskrbi gospodarske organizacije, zavode, ustanove, kmete in prebivalce ter vse ostale potrošnike vode s kvalitetno vodo.«

Nato je v nadaljevanju svojega poročila v zgoščnem slogu zajel do sedanjosti problematiko preskrbe prebivalstva in gospodarstva s pitno vodo in vodo za industrijsko porabo. Vodovodna skupnost ima dolžnost, da po sodobnih tehničnih metodah opravlja dela na področju vzdrževanja vodovodnega omrežja, gradi novo omrežje, črpalnice, rezervoarje ter ostale vodne naprave, ki so v neposredni zvezi z vodnim režimom. Vodovodna skupnost naj bi reševala vse te probleme za ribniško in kočevsko področje, osilniški in prifarski ter predgrajski

okolih. Zajela bo torej vse tiste večje kraje in vasi, kjer vodo že imajo napeljana, in tudi tiste kraje, kjer jo bodo po predvidenem načrtu dobili v prihodnjih petih letih. Sedanje stanje pitne vode je v vseh teh krajih nenormalno za zdravje naših delovnih ljudi, za razvoj gospodarstva, živinoreje in za napredek slovenske industrije, ki ji primanjkuje vode itd.

Na koncu poročila je omenil, da so odnosi med Vodovodno skupnostjo in njenimi organi ter člani urejeni s pravili, ki jih je pripravila posebna komisija pripravjalnega odbora, obravnavali pa sta jih tudi posebni komisiji pri obeh ljudskih odborih.

Predsednik občine Kočevje, Janez Rigler, je obrazložil vzroke, ki so vodili k ustanovitvi Vodovodne skupnosti za obe občini. Prvič je zajel v Rakitnici skupno za Ribniško-Kočevsko dolino, da se s tem zagotovijo glavni vodovi, poleg drugih razlogov pa tudi zato, ker niti kočevski niti ribniški vodovod nista rentabilna.

Ustanovni občni zbor je nato prešel k pretresanju predloženih pravnih Vodovodne skupnosti Kočevje-Ribnica, ki jih je po daljši temeljiti obravnavi z določenimi spremembami in dopolnitvami sprejel. Pri tem je pooblastil bodoči upravni odbor, da prečisti in uredi besedilo in skladu s spremembami in dopolnitvami, ki jih je sprejel ustanovni občni zbor.

Pravila Vodovodne skupnosti Kočevje-Ribnica stopijo v veljavo, ko jih potrdi Uprava za vodno gospodarstvo LRS.

Za sedež Vodovodne skupnosti so po daljši diskusiji določili Kočevje, in to do prihodnje spremembe, ki jo pravila dopuščajo. Vodovodna skupnost bo zaenkrat vodil upravnik z upravnim odborom, v katerega so bili izvoljeni: kot predsednik Jože Oberstar iz Kočevja, za člane pa iz Ribnice Nikola Japuncič, Silvo Malovič, Franc Levstek, Jože Pogorelec, za člane iz Kočevja pa Jože Pirman in ing. Lojze Blenkuš; v nadzornem odboru pa so: Stane Goršič in Janez Hren iz Ribnice ter ing. Savo Vovk iz Kočevja.

22. julij - Dan vstaje v Sloveniji

22. julija praznujemo Slovenci svoj narodnoosvobodilni praznik — Dan vstaje. Ta praznik nas spominja na težke dni osvobodilne vojne, na vse napore, ki jih je moralo naše ljudstvo dati za lastni obstoj, svobodo in človeka vredno življenje. Po dolgi štiriletni borbi je končno zmagala pravica in prišla je težko pričakovana svoboda.

Osvobodilno fronto in ljudsko vstajo je pripravila in vodila Komunistična partija Slovenije, ki je že od ustanovnega kongresa 1937 do vojne skovala enotnost slovenskega delavskega razreda, okrog sebe zbrala kmečke množice in napredno inteligenco. Ob fašističnem napadu na Jugoslavijo je KPS pozvala svoje člane in vse domoljube na obrambo domovine, po razpadu države pa je CK KPS konec aprila 1941 pozval komuniste, naj kujejo enotnost proletariata, zvezo delavcev in kmetov ter močno Osvobodilno fronto slovenskega naroda.

27. aprila 1941 je bil na pobudo CK KPS ustanovni sestanek OF in maja istega leta je začel izhajati »Slovenski poročevalec« kot informativni vestnik OF. Partijska konferenca 1. in 2. junija 1941 v Ljubljani je sklenila, naj vojni revolucionarni komiteji pospešijo priprave na oboroženi upor. 22. junija je CK ustanovil Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet, in je 16. julija 1941 ukazal, da je treba preiti v dejansko vstajo. Skupine ilegalec so se reorganizirale v partizanske čete in okrog 22. julija 1941 začele oborožene akcije. Zato je ta dan praznik vstaje slovenskega naroda.

Napore Komunistične partije je podprl tudi Vrhovni plenum Osvobodilne fronte in na svojem drugem zasedanju 28. julija pozval vse

Ob Dnevu vstaje se spominjamo tudi borcev, ki so dali življenje za svobodo, obiščimo grobove in spomenike! Na sliki: spomenik v Kočevju

Slovence v oboroženi upor proti okupatorju.

Iz skupin ilegalec so nastale čete, bataljoni, odredi, brigade, divizije, korpusi in nazadnje velika, enotna in močna Jugoslovanska ljudska armada, ki je pregnala okupatorja in domovini dala dragoceno svobodo. Na ruševinah nekdanje Jugoslavije, ki je bila tako lahek plen fašistične drhali, je zrastle nova Jugoslavija, socialistična domovina enotnih in bratskih jugoslovanskih narodov.

Kot vsako leto bomo tudi letos 22. julij, Dan vstaje, praznovali v spominu na vse, kar smo dali za svobodo in kar danes dajemo za izgradnjo socialistične države. Po vseh večjih krajih pripravljajo So-

cialistična zveza in Zveza borcev akademije s kulturnimi programi in partizanskim rajanjem. Še posebno slovesna bo proslava v Domu svobode v Kočevski Reki, kamor so povabili pevce društva »Tine Rožanc« iz Ljubljane. Kolektivni v Kočevju in drugod pa bodo za svoje člane organizirali izlete na morje, planine ali pa bližnje izletniške točke. V vročih dneh posebno vabi Kolpa, ki z bistro in sedaj tudi toplo vodo nudi lep užitek.

Organizacije Socialistične zveze, Zveza borcev, sindikati in drugi! Storite vse, da bodo Vaši člani čim boljše in lepše proslavili 22. julij, Dan vstaje slovenskega ljudstva!

14. julija je bil v Firencah končan proces proti Mariju Zdravljicu in tovarišem, ki so bili obtoženi, da so organizirali organizacijo »beneško četo« ter zagrešili vrsto »kaznivih dejanj« z namenom odtegnitve dela italijanskega ozemlja izpod italijanske suverenosti, boreč se na strani slovenskih partizanov. Sodišče je sicer na podlagi dekreta predsednika italijanske republike obtožene pomilostilo, vendar pravici ni bilo zadoščeno.

Več kot smešno je, da po 14 letih postavljajo pred sodišče partizane, ki so se borili na strani zavznikov za stvar vsega svobodoljubnega človeštva. To meče kaj čudno luč na italijanski režim.

V Iraku so slavnostno proslavili prvo obletnico revolucije, ki je bila

14. julija lani. V glavnem mestu države je bila velika vojaška in civilna parada ter vrsta drugih manifestacij. Proslava pomeni hkrati tudi velik politični dogodek za režim predsednika Kasema, ki se mu je vzlic notranjim težavam posrečilo v letu dni doseči določeno stabilizacijo in urediti notranje razmere. Proslave se je udeležilo več delegacij iz raznih držav, med njimi tudi naša.

Varšavo je v terek obiskala partijska in vladna delegacija Sovjetske zveze, ki jo vodi predsednik Hruščev. Na Poljskem bo ostala 10 dni in imela razgovore s poljsko delegacijo, ki jo vodi predsednik Gomulka.

14. julij, narodni praznik Francije, so v Parizu in drugih večjih mestih proslavili z vojaškimi paradami. Ob proslavi so objavili amnestijo za 5000 Alžircem, zaprtih v koncentracijskih taboriščih.

V ZDA je začelo splošno stavko pol milijona delavcev ameriške jeklarne industrije. Predsednik Eisenhower je pozval delavce in industrije, naj se sporazumejo. Te dni so odstavili prvega sekretarja CK KP Azerbejdžana, republike v Sovjetski zvezi.

V ameriškem zunanjem ministru so sporočili, da ne želijo povečati trgovinsko izmenjavo s SZ, ker bi to baje lahko koristilo vojaški krepitvi SZ. Sovjeti so odgovorili, da v svoji domovini proizvajajo dovolj kakršnegakoli blaga in želijo z razširitvijo trgovinskih odnosov le izboljšati tudi ostale medsebojne odnose.

Etiopski cesar Haile Selasije je po obisku več krajev v Sovjetski zvezi prišel na uradni obisk v Čehoslovaško. Prišel bo tudi v našo državo. Sovjeti bodo dali Etiopiji posojilo v znesku 400 milijonov rubljev.

Po dolgem brezvladju v Avstriji so te dni le sestavili novo vlado, in sicer tako, da so upoštevali zahtevo socialistične stranke po enakopravni razdelitvi ministrskih resorjev z ljudsko stranko.

Francoska vlada je zavrnila proteste afriških držav zoper poskuse z jedskim orožjem v Sahari. Pariska želja je, da bi razbil »tristranski atomski klub«. Najprej nameravajo preizkusiti tri atomske bombe tipa »Hirošima«, to je take velikosti, kot so jih Amerikanci leta 1945 vrgli na japonsko

Molznost krav raste iz leta v leto. Pri rodovniških kravah je znašala lani povprečno 2905 litrov, letos pa bo povprečje 3000 litrov na kravo.

(Konec na 4. strani)

NAŠ KOMENTAR

NOV STANOVANJSKI ZAKON V RAZPRAVI

Lidija Sentjerc, članica Zveznega izvršnega sveta, je pred kratkim na posebni tiskovni konferenci obrazložila nekaj nabel, na katerih temelji predlog zakona o finansiranju stanovanjske izgradnje. O tem so razpravljali že zvezni organi, sedaj pa je predlog dan v javno razpravo, o njem pa bo v jeseni sklepala Zvezna ljudska skupščina.

Glavna slabost sedanjega sistema stanovanjskega finansiranja je to, da državljanov in njihovih sredstev ne vzpodbuja dovolj za gradnjo novih stanovanj. Najemnina, ki jo plačujejo državljanji, je premajhna in ne krije niti vseh stroškov za vzdrževanje, upravljanje in popravilo stanovanjskih zgradb.

Temelj reforme, ki jo je treba izvesti s predloženim zakonom, je drugačna razdelitev stanovanjskega prispevka za sklad stanovanjske graditve. Tisti del stanovanjskega prispevka, ki je poravnal amortizacijsko vrednost zgradbe, bo prenesen iz prispevka neposredno v plače. Cela zadeva bo tako urejena, da ne bo pozročala motnje pri pospešeni gradnji stanovanj in pri predvidenem zboljšanju življenjske ravni državljanov, kakor tudi ne pri našem skupnem gospodarskem in družbenem življenju.

Višja najemnina naj predvsem zagotovi zadostna sredstva hišnim svetom in lastnikom zgradb za normalno vzdrževanje, upravljanje, velika popravila zgradb in popravila za spori.

Ker so v različnih krajih različne cene za iste kategorije stanovanj, bodo s predpisi določene enotne kategorije stanovanj v mestnih in vasiških naseljih. Tako določena najemnina ne bi pripadala v celoti hišnim svetom ozidala v celoti stanovanj. Del najemnine, ki krije amortizacijo, bi se razdelil tako:

— pri zgradbah, ki so v družbeni lasti, bi obdržali hišni svet 25 %, med tem ko bi investitorji prepuščali 75 %, če gre za zgradbe, ki so bile zidane po vojni.

— pri zgradbah in stanovanjih v zasebni lasti bi vso najemnino plačali lastniki, toda ta bo moral plačevati hišne datjave kot novo davčno obliko. Tako bo ta 50 % od najemnine uplačeval v občinski sklad za stanovanjsko gradnjo.

Novi zakon predvideva možnost plačevanja stanovanja v naprej. Državljanji, bi v naprej plačevali določen znesek za stanovanje, ki ga še gradijo in bi si zagotovili prednost pri uselitvi. Kasneje pa bi za razliko že plačanega zneska plačevali toliko manjšo najemnino. To je še vedno veliko ceneje, kot če sam kupuje stanovanje. Človek z večjim prizadevanjem in varčevanjem si v doglednem času tako zagotovi stanovanje za svojo družino.

Z novimi ukrepi, ki bodo začeli veljati prihodnje leto, ne bo bistvenih sprememb v občinskih skladih za gradnjo stanovanj. V bodoče bo dan večji poudarek za družni gradnji stanovanj. Teži se za tem, da bi postavili v ospredje državljanja s potrebami in možnostmi njegove družine, da bi postal s svojo ekonomsko močjo kar najneposrednejši činitelj v stanovanjski graditvi, pri čemer naj bi se kar najbolj zmanjšale njegove obveznosti do delovnega kolektiva v zvezi s tem, ko je dobil stanovanje.

Povišanje najemnine pa ne sme prizadeti delovnega človeka, zato se bo vzporedno s temi spremembami povišalo tudi čiste plače, in to v nekoliko večjem sorazmerju, kot bi se podražile najemnine. Razumljivo je, da bodo velike družine, ki imajo sodobna in velika stanovanja, je pa samo eden zaposlen, prizadeti, med tem ko bodo na boljšem družine z manjšimi stanovanji in kjer je več družinskih članov zaposlenih. Vendar ni pričakovati, da bi bile te družine posebno prizadete.

Posebno je poudariti, da se bodo povišali tudi osebnih prejemki upokojencev, invalidov in drugih in tudi za več, kot bo višja najemnina.

Skupna seja OLO Ljubljana

Minuli torek je bila v Ljubljani skupna seja obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana. Odborniki so razpravljali in sklepali o poročilu tajnika OLO o organizaciji in delu uprave, sprejeli so odlok o spremembi odloka o maksimalnih stopnjah občinskega prometnega davka. Razširili so pooblastila Preskrbovalnemu podjetju za sklenitev pogodb za določene količine kmetijskih pridelkov. Dali so soglasje k ukinitvi postaje LM v Mengšu, preimenovali nekatere šole, izdali jamstva za najetje kreditov, reševali imovinsko-pravne in personalne zadeve.

Osrednja razprava je bila o poročilu tajnika OLO, dr. Matjanka Dolenc, ki je med drugim opozoril na dolgo trajanje postopka pri upravnih organih OBLO od izdaje za odobritev lokacije pa do prodaje odločbe o gradbenem dovoljenju, ki traja pri investicijskih objektih več kot 300 dni, za zasebne objekte pa več kot 100 dni.

Poudaril je, da se je število uslužbencev na okraju zmanjšalo, na občinah pa za enkrat povečalo. Povečanje na občinah je bilo potrebno zaradi novih in večjih pristojnosti in nizke strokovnosti uslužbencev.

PLENUM CK LMS

Pretekli teden je bilo v Ljubljani plenarno zasedanje CK LMS. Razpravljali so o prispevku mladine k izvajanju socialistične politike na vasi. Poudarili so, da je treba idejno-politični vzgoji mladine posvetiti kar največ naporov in obenem nastopati proti tistim, ki to zavirajo.

Mladina, združena v aktivne mladinske združbe, lahko uvaja takšne oblike in takšno vsebino dela, ki nudijo najboljšo strokovno in družbeno vzgojo ter lahko služijo kot primer prizadevanj v socialističnem razvoju vasi.

ZLET SVOBOD V CELJU

V nedeljo je bila v Celju velika proslava ob 24-letnici zleta Svoboda, ki je bil takrat v Celju. Pred več deset tisoč ljudi in člani svobod in prosvetnih društev iz vse Slovenije je govoril Franc Leskošek-Luka.

VREME

Približno do 20. julija nestalno vreme s pogostimi padavinami. V nadaljevanju zopet dolgo razdobje lepega poletnega vremena.

ZELEZARNA V SKOPJU

V Skopju bodo v nekaj letih zgradili največjo železarno v Jugoslaviji. Gradnja bo stala 151 milijard dinarjev, dajala bo 940.000 ton jekla na leto in zaposlovala 6000 delavcev.

Izračunali so, da je ta objekt gospodarsko upravičen, saj je v Makedoniji 39 % vseh naših rezerv visokokvalitetne železne rude.

Značilnosti družbenega plana občine Dobrepolje

Družbeni načrt je merilo gospodarske moči občine. Ta daje smerice in zagotovila za gospodarski razvoj občine. Družbeni plan upošteva postavljene naloge in obenem omogoča njihovo izvršitev. Toliko za uvod, sedaj pa nekaj o družbenem načrtu občine Dobrepolje.

Tudi v tej občini se bo skupni družbeni bruto proizvod v primeri z lanskim letom povečal, in to za 6,5 %, narodni dohodek pa za 10,3 odstotke. Zvišanje je predvideno v vseh panogah gospodarstva, razen v obrti privatnega sektorja, ki bo ostala na ravni iz leta 1958.

Važen činitelj za nadaljnji razvoj gospodarstva v občini so investicije, ki bodo znašale letos skupno 57.573.000 din, uporabljeno pa se bodo: za rekonstrukcijo »Apenice« v Predstrugah — 25 milijonov din, za ureditev obrata »Rašica« v Predstrugah 20.800.000 din, za gradnjo stanovanjske stavbe na Vidmu 8 milijonov 300 tisoč din. Poleg tega bodo iz investicijskega sklada občine uporabili 550.000 din za kmetijstvo, 800.000 din za obrt in 431 tisoč din za industrijo. Iz sredstev skladov občine bodo dobile posojila kmetijske zadruge za pospeševanje

kmetijstva, delno pa bodo uporabili sredstva iz teh skladov za vzdrževanje občinskih cest IV. reda.

Omeniti je treba predviden porast zaposlenih. Od leta 1959 do 1961 naj bi znašalo povečanje zaposlenih za 123 %. To bo omogočeno z ustanovitvijo novih obratov in povečanjem sedanjih kapacitet v obrti družbenega sektorja.

Kmetijska proizvodnja naj bi se letos povečala za 5,6 %, in to: pri krompirju, koruzi in krčnih rastlinah. Povečanje temelji na organizaciji kmetijske proizvodnje v kooperaciji med kmečkimi proizvajalci in zadrugo.

Tudi v sadjarstvu se pričakuje povečanje za nekaj odstotkov. Da pa bo to mogoče, bo treba vložiti več skrbi za sadovnjake. Stare sadovnjake bo treba pomladiti, uvesti nove sorte — več skrbi bo treba tudi za škropljenje sadnih dreves.

Živinoreja predstavlja važno gospodarsko panogo v občini, saj daje kmetom pretežni del dohodkov. V letu 1959 se bo predvidoma povečalo število živine za 9,7 %, prašičev pa za 300 rilcev. Tudi vzreji plemenske živine bodo posvetili vso skrb. Vzrejo bo treba pogodbeno vezati na KZ, ki bodo skrbele za strokovno odbiro in pravilno vzrejo.

Pri žetvi in košnji na posestvu KGP in »Snežnika« veliko pomagajo vojaki iz garnizije v Ribnici. Minulo soboto jih je obiskal komandant podpolkovnik Jovanović in predstavniki KGP so pohvalili spretnost in krepko pomoč vojakov. Od leve proti desni: J. Rigler, J. Žagar, N. Nagode, B. Mikoš, J. Planinc in podp. Jovanović

Zunanjepolitični komentar

DRUGIČ V ŽENEVI

Po več kot treh tednih so se spet odprla vrata ženevske palače narodov in okrogla miza je pričakala stare znanice; štiri zunanje ministere velikih sil in oba nemška svetovalca.

Čuj novega sestanka ne na videz preprost — nadaljevat razgovore tam, kjer so jih pred 24. dnevi prekinili in doseči vsaj minimalni sporazum. Vendar ni menda nikogar, ki bi si delal utvare, da je takšen cilj lahko doseči.

Reči je treba sicer, da so se zunanji ministri razšli v trenutku, ko so se sprili o različnih predlogih z obeh strani pokazale dokaj velike možnosti za omejeni sporazum. Vprašanje je zdaj seveda, kako sta obe strani izkoristili tritedenski premor, da bi se približali verjetni sporazumu njegovi uresničitvi. Svet v glavnem pričakuje isto, kot je za jugoslovansko vlado dejal predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve, Drago Kunc, namreč da upa, da bodo v nadaljevanju ženevske konference prevladale pozitivne težnje iz prvega obdobja pogajanj. Najnost po pravici pričakuje, je pristavil Drago Kunc, da bo delo štirih zunanjih ministrov, ki se bodo vnovič sestali 13. jul. v Ženevi, omogočilo zboljšanje mednarodnega vzdušja in pogoje za ureditev odprtih mednarodnih vprašanj.

Na Zahodu so zmernejši, kolikor ne celo črnogledni razpoloženi. Še najbolj se zavzemajo za končni uspeh ministrske konference Britancij, saj sta tako zunanji minister Selwyn Lloyd kakor tudi ministrski predsednik Macmillan postregla javnosti z omejeno optimističnimi izjavami. Povsem drugače pa je v bonnski prestolnici, kjer si Adenauerjeva vlada ne prizadeva prikriti preveč niti svoje črnoglednosti, niti svojih pričakovanih končnih neuspeha pogajanj med Vzhodom in Zahodom. Nekje na sredi med obema pa stoji Washington. ZDA pač ne morejo spriti svoje vodilne vloge v zahodnem svetu preoptimično ali prepresimistično izražati mnenja o prihodnosti ženevske konference. Zato pa radi ponavljajo Eisenhowerovo misel, namreč da so pripravljeno iti na sestanke na najvišji ravni le v primeru, če bo sedanja ženevska konferenca dala zadostna poročila za njegov uspeh. Ni nikakršna skrivnost, da si ameriški državnik prizadevajo s takimi izjavami prisiliti SZ na popuščanje, saj računajo s tem, da je Moskvi največje od sestanka na vrhu in da je zato tudi pripravljena na večje koncesije.

Kako se bo torej razvijalo drugo ženevsko dejanje, bo pokazala šele bližnja prihodnost. Za zdaj je le važno ugotoviti, da vendar obstaja na obeh straneh volja za pogajanja in sporazumevanje, čeprav izražena v različni meri. Jasno pa je, da pot k sporazumu vodi samo prek premaganja raznih blokovskih nazorov, ki se še vedno oklepajo stališča posameznih udeležencev ženevske konference in jih tako vežejo v njihovi negibni drži.

Hkrati pa je vsemu svetu in prav tako glavnim akterjem v švicarskem mestu postalo očitno, da lahko pomeni tudi najmanjši sporazum važno prelomnico v odnosih med Vzhodom in Zahodom. S tem bi odprli pot k nadaljnjim razgovorom, zlasti k sestanku na najvišji ravni, kar pa je danes edina realna in možna pot za mirno reševanje vseh spornih mednarodnih vprašanj.

Martin Tomazič

Izvršni svet Ljudske skupščine LRS je Ljudski skupščini predložil predlog zakona o osnovni šoli in predlagal, da se zaradi izredne pomembnosti tega zakona omogoči javna obravnava, preden bo zakonski predlog na dnevnem redu plenarne seje Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS.

Odbor za prosveto in kulturo Republiškega zbora je v načelni obravnavi predloga zakona prav tako ugotovil najnost predlagane obravnave in zato sklenil, naj se predlog zakona z obrazložitvijo objavi in s tem da možnost državljanom, šolskim odborom in zainteresiranim organom in organizacijam, da se z njim seznanijo.

Odbor za prosveto in kulturo prosi državljanse, šolske odbore, pristojne svete za šolstvo ljudskih odborov ter druge zainteresirane organe in zavode, da mu do 1. septembra 1959 pošljejo svoja mnenja oziroma predloge. Odbor bo te predloge nato obravnaval, o njih zavzel stališče in predlagal morebitne spremembe ali dopolnitve predloga zakona.

Predlog zakona o osnovni šoli obsega 12 poglavij s 143 členi in obrazložitve. V predlogu so zajete vse tiste pomembne stvari, ki spadajo v okvir današnje osnovne šole v smislu splošnega zakona o šolstvu in šolske reforme. Pri tem ne bi ponavljali nekaterih že zdaj ustaljenih norm, da je osnovna šola obvezna za vse državljane, da je osemletna, brezplačna itd. pač pa se bomo ustavili pri nekaterih novostih, ki so v praksi šolskega dela zahtevale spremembo in so n o v v naši osnovni šoli ter predstavljajo skorajšnjo uzakonitev razvojnih težnj naših družbe, ki je začela dajati vsemu sistemu izobraževanja pravo vsebino in namen. (Celotno besedilo predloga zakona o osnovni šoli je objavilo »Delo« v sredo, 8. julija kot posebno prilogo.)

NALOGE OSNOVNE ŠOLE

Osnovna šola je šola, ki daje vsem državljanom osnovno vzgojo in osnovno splošno izobrazbo ter jih v skladu z razvojem in potrebami socialistične družbe razvija v osebnosti socialistične skupnosti. Vzgoja in izobrazba na osnovni šoli izhajata iz idejnih temeljev socialistične družbene ureditve in socialističnega humanizma ter temeljita na znanstvenih dosežkih in pedagoških načelih, na zgodovinskih in kulturnih pridobitvah jugoslovanskih in drugih narodov. To je torej smoter osnovne šole, ki ga skuša doseči s posredovanjem predpisane učne snovi učencem, ki jih uvaja v razumevanje najosnovnejših zakonitosti razvoja v naravi in družbi, s čimer jim daje temelje za oblikovanje znanstvenega pogleda na svet. Ob tem razvija osnovna šola vedoželjnost učencev, njih seznanja z bojem naših in drugih narodov za svobodo, z našo družbeno ureditvijo, z družbeno-ekonomskimi in kulturnimi pridobitvami človeštva ter jih tako vzgaja v duhu socialističnega patriotizma, bratstva in edinstva, humanizma in internacionalizma. Ob tem skrbi za vsestranski telesni razvoj učencev in telesno sposobnost za njihovo zdravo osebno življenje, za sodobno proizvodno delo in obrambo domovine. Pri vsem tem jih razvija tudi sposobnost moralnega in kritičnega presojanja odnosov med ljudmi, razvija v njih tudi zavest družbene odgovornosti in discipliniranosti. Osnovna šola razvija v učencih tudi smisel za lepoto in odnosih do njihove okolice in do narave, jih uvaja v estetsko doživljanje pomembnejših umetnostnih stvaritev. Načela prvega poglavja pa govore tudi o tem, da osnovna šola navaja učence tudi k čim bolj aktivnemu sodelovanju pri vzgojnem in izobraževalnem delu. Za uresničitev vseh teh ciljev osnovna šola sodeluje z gospodarskimi, sindikalnimi, mladinskimi in drugimi društvenimi

Predlog zakona o osnovni šoli v obravnavi

organizacijami, s strokovnimi združenji, zavodi in službami.

Povsem novo je to, da osnovna šola organizira in vodi izobraževanje odraslih, seveda v skladu s posebnimi predpisi. Osnovna šola je samostojen društveni organ, ki je urejen po načelih družbenega samoupravljanja.

POVEZANOST Z ŽIVLJENJEM OKOLJA

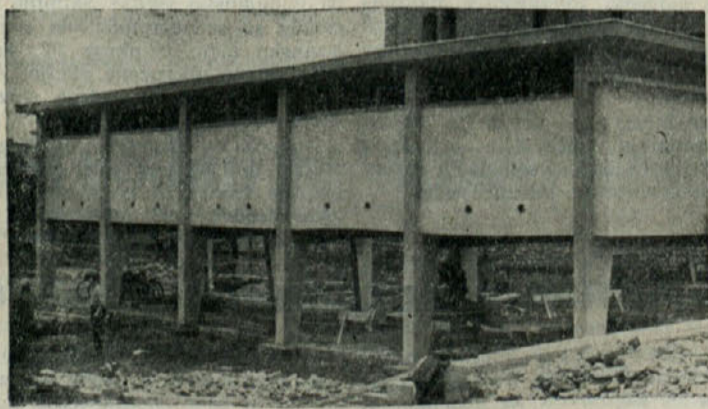
Drugo poglavje govori o življenju in delu osnovne šole, ki je povezana z vsem dogajanjem na svojem območju, z družbenim življenjem, z družbenimi in gospodarskimi organizacijami, pri čemer je pouk še posebej povezan s proizvodnim delom. Učni predmeti so med seboj povezani, pouk je tudi skladno povezan s svobodnimi aktivnostmi. Osnovna šola pomaga v sodelovanju z zavodi za izbiro poklica staršem in učencem pri izbiri šole in poklica, ki ustreza nagnjenjem in sposobnostim učencev, in spremlja v ta namen njihov razvoj ter jih seznanja z značajem in delovnimi pogoji posameznih vrst šol oziroma poklicev.

Osnovna šola se povezuje z družbenim, gospodarskim in kulturnim življenjem svojega okolja s priranjem proslav, kulturno-umetniških in telesno-vzgojnih nastopov, spremlja in podpira vzgojno delo v okviru stanovanjskih skupnosti, skrbi za organiziranje in pravilno delo šolskih kuhinj, skrbi za razvoj zadrug učencev in šolskih delavnic ter jih povezuje z ustreznimi delovnimi organizacijami odraslih (zadruga, tovarne itd.). V šolskem okolju, življenju v šoli, organizira tako, da so učenci vedri in zadovoljni ter sodelujejo tudi pri izobraževanju odraslih, za kar organizira ustrezne tečaje in seminarje.

Predmetnik in učni načrt, po katerem poteka pouk na osnovni šoli, predpiše Svet za šolstvo LRS. Za šolstvo pristojni sveti ljudskih odborov pa morejo dopolniti predmetnik in učni načrt glede na potrebe kraja in šolske razmere, vendar v skladu s predpisanim predmetnikom in učnim načrtom ter na podlagi mnenj in predlogov posameznih šol, prizadetih gospodarskih in družbenih organizacij.

POUK NA ŠOLI

V prvih treh razredih poučuje praviloma en učitelj vse predmete (razredni pouk), v 4. in 5. razredu razredni pouk postopoma prehaja v predmetnega, kakršen je potem od 6. do 8. razreda, kjer poučuje posamezne predmete posebnimi učitelji. Osnovna šola organizira pouk tako, da zagotovi napredek tudi tistim učencem, ki zaostajajo in se počasneje razvijajo, nadarjenim učencem pa omogoči hitrejši razvoj s poukom samim, z začasnimi in stalnimi učnimi krožki ter s sodelovanjem z društvenimi organizacijami in ustanovami, ki delajo z učenci izven šole.

Delavci gradbenega podjetja »Zidar« končujejo zadnja dela pri kočevski tržnici, ki bo dograjena še ta mesec

Za razvijanje svobodnih aktivnosti učencev daje šola na razpolago svoje prostore ter podpira in organizira akcije družbenih in gospodarskih organizacij za razširitev in okrepitev materialnih osnov šole. Zato omogoča oblike pomoči šoli oziroma organizacijam učencev (n. pr. patronate gospodarskih organizacij kolektivne obdaritve, prostovoljno gradnjo igrišč, raznih objektov itd.).

Poseben poudarek je tudi na skrbi šole za telesni razvoj in zdravje učencev, za kar šola sistematično skrbi za razvoj telesne kulture v okviru pouka in svobodnih aktivnosti, za redne zdravstvene preglede, za zdravljenje, za pravilno prehrano in odmor, izmenjevanje dela, učenja, igre in organiziranje zabave in razvedrila. Novost pa je v tem, da mora šola sodelovati z družino pri posredovanju osnovne spolne vzgoje.

OCENJEVANJE

Pri ocenjevanju ostanje pozitivne in negativne ocene. Povsem nove pa so možnosti napredovanja v višji razred. Učenci 1. do vključno 3. razreda praviloma napredujejo v naslednjem šolskem letu v višji razred. Če pa je razrednik mnenja, da bi bil zaradi napredovanja v višji razred otežkočen razvoj in uspeh učenca, ki je pokazal na splošno slab uspeh, lahko po posvetovanju s starši odloči, da mora učenec razred ponavljati.

Učenci od 4. do 7. razreda napredujejo v višji razred, če so ocenjeni pozitivno. V višji razred napredujejo tudi tisti učenci od 4. do 7. razreda, ki so ocenjeni negativno iz največ dveh predmetov, če niso v prejšnjem šolskem letu bili negativno ocenjeni v enem izmed teh dveh predmetov. Ne napredujejo pa tisti učenci, ki so ob koncu šolskega leta negativno ocenjeni iz treh ali več predmetov in tisti učenci, ki so bili dve leti zaporedoma negativno ocenjeni iz istega predmeta. Učenci 8. razreda, ki so ob koncu šolskega leta negativno ocenjeni iz enega ali več predmetov, lahko z izpitom popravijo negativne ocene.

IZPITI

Učenec, ki iz zdravstvenih ali kakršnih koli drugih opravičljivih razlogov ni mogel končati osnovne šole, lahko dela izpit iz učne snovi razredov, ki jih ni končal, kot izredni učenec. Kot izredni učenec lahko dela izpit iz učne snovi osnovne šole tudi državljani, ki ni več šoloobvezen, pa ni končal osnovne šole. Podrobnejše predpise o tem izda Svet za šolstvo LRS.

Šola in družina se povezuje, da bi vskladili vzgojno izobraževalno delo in si medsebojno pomagali. Ta povezanost se ustvarja zlasti z roditeljskimi sestanki ter drugimi možnimi oblikami sodelovanja.

Poglavje o učencih govori o vpisu in prestopanju, pravicah in dolžnostih učencev ter pohvalah in

vzgojnih ukrepih. V 1. razred osnovne šole se vpišejo v začetku šolskega leta učenci, ki do konca koledarskega leta dopolnijo sedmo leto starosti. Če po zdravnikovem mnenju otrok ni telesno in duševno dovolj razvit, se vpis lahko odloži za eno leto. Otroci, ki do konca koledarskega leta dopolnijo šest let in pol, se lahko vpiše v 1. razred na podlagi zdravnikovega mnenja in če to dopušča zmogljivost šole. Iz opravičljivih razlogov je možen prestop na drugo osnovno šolo, za kar dasta pristane oba šolska upravitelja. Učenec, ki zaradi bolezni ali drugega opravičenega vzroka daljši čas ni mogel redno obiskovati pouka, lahko kot izredni učenec posameznih razredov nadomestni izgubljeni čas oziroma lahko kot izredni učenec obiskuje osnovno šolo do sedemnajstega leta starosti. Posebna navodila o pohvalah, nagradah in vzgojnih ukrepih izda Svet za šolstvo LRS.

KDO LAHKO UCI

Četrto poglavje določa status učitelja in pogoje, ki jih mora izpolnjevati, kdor želi poučevati na osnovni šoli. Učitelji na osnovni šoli so lahko absolventi učiteljske, višje pedagoške šole, pedagoške akademije za posamezna področja pouka pa tudi tisti, ki so končali ustrezno fakulteto, visoko šolo ali umetniško akademijo. Posamezne učne predmete (n. pr. telesno vzgojo, gospodarsko- tehnično vzgojo itd.) lahko poučujejo tudi tisti, ki so končali ustrezno strokovno šolo in si pridobili ustrezno pedagoško izobrazbo.

Učitelji organizirajo in vodijo vzgojno izobraževalno delo na šoli in odgovarjajo za to, da šola doseže vzgojne in izobraževalne cilje. Pri uresničevanju vzgojnih in izobraževalnih ciljev in pri poučevanju so učitelji samostojni. Za njihovo izpolnitve, tako strokovno kot pedagoško, spremljanje napredka pedagoške teorije in prakse ter učne snovi predmetov, se uvaja obvezno periodično izpolnjevanje učiteljev.

Naslednje poglavje obsega določila o ustanavljanju, prenehanju in odpravi osnovne šole, o osnovnih šolah za pripadnike narodnostnih manjšin, za katere določijo okrajni ljudski odbor območja, na katerih se lahko ustanovijo dvojezične šole. Na teh šolah je pouk v slovenskem jeziku in jeziku narodnostne manjšine.

DRUŽBENO UPRAVLJANJE ŠOLE

Šesto poglavje obravnava družbeno upravljanje na osnovni šoli. Osnovno šolo vodijo skupaj učno-vzgojni kolektiv in državljani, ki lahko pripomorejo k izpolnjevanju njenih nalog. Državljanse volijo oziroma imenujejo v družbeno upravljanje šole določeni organi, zbori volivcev ter prizadete organizacije in zavodi. Kot društveni organi neposredno vodijo osnovno šolo: šolski odbor, učiteljski zbor in upravitelj. Pri družbenem upravljanju osnovne šole ima vsak njen organ samostojno delovno področje, njihovi medsebojni odnosi pa temeljijo na pravicah, ki jih določa ta zakon, določene zadeve pa opravlja v oddelku razredni zbor in razrednik.

Šolski odbor opravlja vrsto zadev, med katerimi so najvažnejše: skrbi za celotno življenje in delo osnovne šole, za izboljšanje materialnih in drugih pogojev, pomaga učencem, ki so končali osnovno šolo pri izbiri poklica z nasveti, priporočili in predlogi za štipendije, skrbi dalje za zdravstveno in socialno varstvo učencev, sprejema pravila šole in jih daje v potrditve pristojnemu svetu. Šolski odbor tudi sestavlja predlog predračuna dohodkov in izdatkov ter določa

zaključni račun šole, predlaga sistemizacijo delovnih mest, predlaga razpise učnih mest in razrešuje posameznih učnih moči in daje mnenje k prošnjam kandidatorov, ki se javijo na razpis. Šolski odbor tudi predlaga dopolnitve predmetnika in učnih načrtov ter izvršuje splošno nadzorstvo nad uporabo splošnega ljudskega premoženja, ki ga ima osnovna šola v upravi.

Šolski odbor sestavljajo člani, ki jih voli občinski ljudski odbor na seji obeh zborov, člani, ki jih voli zbor volivcev v šolskem okolišu, člani, ki jih volijo prizadete gospodarske in družbene organizacije ter učiteljski zbor iz svoje srede. Upravitelj šole je po svojem položaju član šolskega odbora. Šolski odbor ima najmanj 7 članov in se izvoli za dve leti. Sestaja se po potrebi, mora pa se sestati v začetku šolskega leta, ob koncu polletja in po koncu pouka v vsakem šolskem letu.

Nadalje predlog obravnava naloge in delo učiteljskega zbora, upravitelja šole, razrednega zbora in razrednika ter zborovanje, s katerim se po končanem pouku zaključuje delo v tekočem šolskem letu in sprejmejo smernice za prihodnje.

ADMINISTRACIJA IN POSLOVANJE

Zadnja poglavja predloga zakona o osnovni šoli obsegajo administracijo, finančno poslovanje, pravice in dolžnosti državnih in družbenih organov do osnovne šole, o prosvetno-pedagoški službi (bivša šolska inspekcija), prekrških ter končajo s prehodnimi in končnimi določbami, kot je to v vsakem zakonu. Med temi zadnjimi določbami govori 139. člen, da morajo okrajni ljudski odbori najkasneje do 31. avgusta 1959 sprejeti program razvoja osnovnih šol. Svet za šolstvo LRS predpiše določbe o postopnem prehodu od sedanje pogodbe predmetnika in učnih načrtov na nove, in to tako, da se bo po novem predmetniku in učnih načrtih poučevalo v vseh razredih osnovne šole najpozneje v šolskem letu 1962/63. Osnovne šole pa morajo prilagoditi organizacijo in delo določbam tega zakona najpozneje do začetka šolskega leta 1960/61. Za izvrševanje tega zakona skrbi Svet za šolstvo LRS, ki po potrebi izda navodila za njegovo izvrševanje.

VIDEMSKO POSESTVO NAPREDUJE!

Zadružno posestvo na Vidmu se vedno lepše razvija. Posebno ceno dajejo posestvu nasadi ribeza. Stari nasad obsega 3000 sadik, sedaj je star dve leti in bo drugo leto že obrodil, novi nasad pa šteje okrog 2500 letošnjih sadik. Tudi novi nasad lepo kaže.

Posestvo meri okrog 8 ha — od tega je približno polovico travnikov, ostala polovica pa je orna zemlja. Poleg ribeza imajo tudi krompir in deteljo (lucerno). Sodobno gnojenje bo dalo posebno lepe rezultate na travnikih. Pajleček krme bo letos rekorden. Prva košnja je dala okrog 10.000 kg sena na hektar. Računajo, da bodo imeli še dve košnji. Na posestvu je stalno zaposlen en delavec, ob času večjih del pa jih najamejo še nekaj. Na posestvu imajo tudi motorno ročno kosilnico, ki se je dobro obnesla. Z njo opravljajo usluge tudi za družnikom. Kmetje so zelo zainteresirani za kosilnico. V zadrugi pravijo, da bi morali imeti vsaj štiri kosilnice, da bi lahko ustregli vsem željam.

SKORO 5 MILIJONOV

V občini Sodražica so namenili precejšnja sredstva za zdravstveno zaščito — skupno 4.418.000 din. Največ, in to 2 milijona din, je namenjenih za plačilo stroškov za zdravljenje oseb, ki so po uredbi oproščene plačila; za plačilo stroškov zdravljenja nepremožnih je predvidenih 800.000 din itd. Za razmeroma majhno občino so številke kar precejšnje.

Cesta od Ljubljane do Kočevja

Dobre prometne zveze veliko pripomorejo k hitrejšemu napredku posameznega kraja. To velja tudi za Kočevje, ki je od Ljubljane oddaljeno samo 64 km, kar pa zaradi slabe ceste dosti pomeni. Izdelani so načrti za ureditev ceste od Škofljice do Kočevja in Broda na Kolpi in prepričani smo, da ne bo dolgo, ko bo pot do Ljubljane pomnila slabo uro vožnje.

Prvenstveno in takoj bi bilo potrebno, da se uredi najbolj obremenjeni del ceste, od Ložin do Livolda. Poleg tovarnega prometa je na tem delu ceste veliko osebne avtomobile, še predvsem kolesarje, ki se vozijo na delo v Kočevje.

Več o cesti pa nam poroča ljubljanski dopisnik.

Večkrat sem že potoval z avtobusom ali kako drugače proti Ljubljani in vsakokrat sem se počutil kot na vejalniku, tako temeljito mi je pretreslo želodec in vse kosti. Čudil sem se, kako to, da je kljub modernemu času mogoča tako slaba cesta, hribovita in polna ser-

pentin. Kadar pa se mi je posebno mudilo, sem moral mirno uživati lepi razgled pred spuščeniimi železniškimi zapornicami! Odgovora na veliko vprašanj nisem našel! Sedaj, ko se je kočevski okraj spojil z ljubljanskim, bi vendar morali oskrbeti za dostojnejšo zvezo z Ljubljano; tako pa stla cesta in železnica v dokaj slabem stanju. Vse te in podobne misli so mi vsaki-krat rojile po glavi, verjetno pa se je s tem ukvarjal že marsikateri potnik.

Res, pred dvema ali tremi leti so pričeli asfaltirati cesto skozi ribniško dolino in marsikdo si je že oddahnil: v mislih mi je pač bila dobra, asfaltirana cesta prav do Ljubljane. Ostalo pa je le pri devetih ali desetih kilometrih med Zlebičem in Dolenjo vasjo in pri sladkem upu. Zdaj pa je končno le napravljen vsaj idejni projekt rekonstrukcije ceste Škofljica-Kočevje, o katerem je na rednem letnem zboru Društva inženirjev in tehnikov gradbene stroke, ki je bil konec maja v Kočevju, govoril ing. Bojan Tauzes s Projekta za nizke

gradnje v Ljubljani. Da bi našim bralcem posredovali vsaj glavne točke tega projekta, sem obiskal tov. Tauzesa in ga poprosil za nekaj pojasnil.

Takoj v začetku mi je dejal: »Poudarjam, da to ni dokončni načrt, po katerem bi lahko takoj pričeli z gradnjo; na tem se še vedno dela. To je le osnutek načrta. Trudili pa smo se, napraviti tak načrt, po katerem bi s minimalnimi sredstvi cesto lahko zelo dobro uredili. Na tej progi kar mrgoli nepotrebnih vzpetin, ovinkov in železniških zapornic (saj so samo prj Ortneku kar štiri), kar vse otežkoča promet. Po našem idejnem projektu bi večina tega odpadla. Zaenkrat bi dokončno uredili najslabše dele ceste, tiste pa, ki so dobri že sedaj, bi uredili samo provizorično.«

Cesta, dolga bi bila 52 km, bo široka pet do šest metrov in bo vsa asfaltirana. Tako bi bila v primeri s staro krajšjo samo nekaj nad 2300 metrov. Bolj pomembno je to, da bo po novi cesti čas potovanja neprimerno krajši (udobnost ni vsteta).

Doslej je cesta od Škofljice do Pijave Gorice že asfaltirana. Vse

serpentine nad Pijavo Gorico bodo odpadle. Nova trasa gre desno od ceste več ali manj ravno in se nad serpentinami zopet priključuje stari cesti. Ta je do pred Turjaka kar dobra in ne bo potrebno drugo, kot polti jo z asfaltom. Kot pri Pijavi Gorici bodo tudi pri Turjaku odpadli vsi ovinki, zato bo cesta potekala po čisto novi trasi. »Skrbeti moramo,« je dejal tov. Tauzes, »da bo cesta čim bolj ravna. Zato bomo tudi onstran Turjaka korigirali vse ovinke in strmine, ki jih tam ne manjka. Med Rašico in Velikimi Laščami bo potrebno skoraj polovico ceste prestaviti, da se bo izognila serpentinam, posebno pri Sveti Trojici.«

Tudi nova cesta bo peljala skozi Velike Lašče, kjer jo bodo nekoliko preuredili in po možnosti tlakovali. Zelo slaba je sedaj cesta od Lašč naprej. Trasa nove ceste je povsem drugače, odpadli bodo ovinki tik pred železniškim prelazom, strmina in prelaz sam. Šla bo ves čas desno od proge, dokler se ne bo pri nadvozu tik pred postajo Dvorska vas zopet priključila na staro cesto. Od tu do Ortneka bodo le manjše korekcije. Nekoliko drugače izgleda nova trasa pri Ortneku, kjer so

sedaj štirje prehodi čez železnico, ne bo po novem nobenega. Takoj po prvem prehodu bo cesta ostala na levi strani železnice in bo tudi peljala levo od postaje. Pri zadnjem križanju s progjo bo zopet prišla v stari tir in se ne bo nič spremenilo do Zlebiča. Tu bosta odpadla dva ovinka; takoj pri prvem (pred Kosovo domačijo) bodo napravili nadvoz in potnike prepeljali na desno stran proge. Zaradi previdnosti, da bi nas ne povozil vlak, bomo sedaj ostali kar ves čas na tej strani! Za postajo se bomo ponovno priključili na sedanjo cesto in se po njej hitro odpejali skozi rušniško golinjo do Janjce. Tudi tu se nam ne bo treba predoigo muditi. Cesta preko Janjce bo šla kar naravnost skozi usek in nato brez večjih sprememb do Kočevja.

»To bi bilo,« se mi je v več kot polurnem razgovoru nasmehnil ing. Tauzes. »Bodoči načrt mora še odobriti Uprava za ceste, potem pa, seveda, bo potrebno nekatere stakniti denar. Gradilo se bo lahko postopoma, najprej lažje dele, medtem pa se bodo lahko opravljala že večja zemeljska dela. Tako bomo sčasoma gobjili zelo dobro avtomobilsko cesto, ki bo posebno priza-

detim krajem velikega pomena. Ko bo cesta dogotovljena, se bo verjetno tudi povečal promet na njej, saj sedaj ni velik: okrog 800 ton dnevno. Največji je okrog Ribnice in Kočevja, kjer vozijo les iz tamkajšnjih gozdov. Pri novi cesti bo cenejše tudi vzdrževanje, ker bo odpadlo posipanje z gramozom.«

»Tovariš inženir, kako je pa s projektom od Kočevja do Broda na Kolpi?« sem se poizimal.

»O tem smo pa samo razmišljali. Idejni projekt bomo pričeli delati verjetno že letos in bo do konca leta predvidoma gotov. Ta del ceste bo najtežji in najdražji. Sedaj je cesta ponekod zelo ozka in ponekod je srečavanje skoraj nemogoče. Odpasti bodo morali ovinki pri Moravi in Stalcerjih, povsem pa bo treba preurediti Colnarski klanc. Sedaj je vse preveč strm (okrog 10%), strmina pa bomo morali znižati vsaj na 6%. Ko bo to gotovo in ko bodo uredili tudi Hrvatje svoj odsek do Delnic, bo tudi zveza z morjem boljša.«

»In kdaj se bo pričela gradnja?«
»Vprašate preveč! Letos in drugo leto še ne, za naprej pa ne vem. Veste, denar!...«
Franc Grivec

Šoferji so praznovali

12. julija 1959 ob 9. uri je krenila skozi Kočevje dolga kolona okrašenih motorjev in ostalih motornih vozil. Vozeč skozi mesto so vsa vozila z dolgim zvočnim signalom pozdravila prebivalce Kočevja. Kolona vozil je pri avtobusni postaji zavila in se vrnila na Trg svobode. Tu je vsem zbranim šoferjem in gledalcem spregovoril predsednik »Združenja šoferjev in mehanikov« podružnice Kočevje, tov. Jože Pirman.

V govoru, ki je bil namenjen vsem uporabnikom cest, je Pirman med drugim dejal: »13. julij — praznik šoferjev in mehanikov, je eden izmed tistih svetlih dni naše zgodovine, ki so posvečeni spominu narodnoosvobodilne borbe in ki je tesno povezana s herojsko borbo in žrtvami za srečnejšo bodočnost jugoslovanskih narodov.

13. julija 1943 je prva partizanska motorizirana enota štaba IV. udarne brigade »Ljube Šerčer« sodelovala v I., II., III. in VII. brigadi odločilno posegla v neenako borbo ob napadu na Žužemberk in si izvojevala nad številčno močnejšim sovražnikom popolno zmago.« V nadaljnjem govoru je zlasti poudaril vlogo, ki jo odigravajo prometni organi, ki s svojim delovanjem nenehno bdijo nad varnostjo prometa in preprečujejo morebitne težje nesreče. Vse priznanje pa je izrekel tudi Avto-moto društvu, ki vzgajajo nove šoferje v duhu tovarštva na cesti in odigravajo pomembno vlogo s predavanji po šolah, ker s tem vzgajajo mladino v disciplinirane pešce in bodoče šoferje.

Na zaključku svojega govora je dejal: »Porast motorizacije in prekomerna obremenitev naših cest povečujejo nevarnost in zahtevajo vedno nove žrtve. Vendar pa lahko šoferji prispevajo k varnosti vožnje veliko — s svojim zgledom, s tovariškimi čustvi, z lepim odnosom do vseh na cesti in z uvidevnostjo ter razumevanjem do vseh neprijetnih dogodkov in eventualnih nesreč.

Šofer mora biti človek, ki mu je cena življenja soljudi najdražega.

nejša. Le s tako vrlino naj se usede za volan. Pešci pa naj bodo disciplinirani in naj spoštujejo odgovorno in naporno službo šoferjev.«

Vse prisotne je nato povabil na zabavo, ki so jo priredili šoferji pri Rožnem studencu, v senci smrekovega gozda.

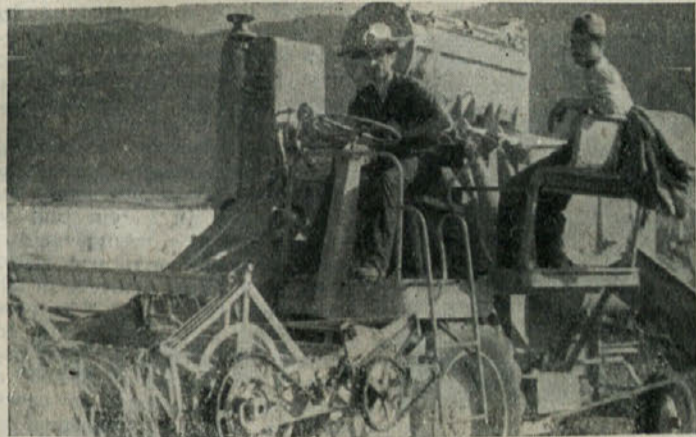
Zabave se je udeležilo lepo številno ljudje. Kraj zabave je bil posrečeno izbran, ker je razbil običajno enoličnost sličnih prireditev. Mi pa želimo vsem šoferjem: »Srečno vožnjo!«

AVTO-MOTO DRUŠTVO KOČEVJE obvešča vse kandidate, da bodo za I. skupino šoferski izpiti 24. julija in za II. skupino 27. julija. Kondicijske vožnje bodo z motorjem vsako popoldne od 15. ure dalje, z avtomobilom pa en dan pred izpitom od 6. ure zjutraj.

ŠTK AMD — KOČEVJE

VSEM NAROČNIKOM

V prihodnjih dneh bodo pismonoše pobirali naročnino za »Novice« za drugo polletje. Prosimo Vas, da s takojšnjim vplačilom 200 din, kolikor je naročnina za 6 mesecev, olajšate delo pismonošem, sebi pa zagotovite redno sprejemanje lista!

Na njivah KGP žanjejo samo s kombanji. Orjak, ki ga vidite na sliki požanje za 50 žanji, hkrati mlati, veja in slamo veže v bale

Z beležnico in kamero po socialističnem posestvu

Poletno sonce je komaj popilo jutranjo roso, ko sem se pripeljal skozi Dolgo vas in Livold do Zajčjega polja. Pred vasjo se je že pasla čreda petdesetih montafonk Kmetijske uprave Livold. Ustavil sem se, ne toliko zaradi črede, ki se je s svojo mehko barvo tako lepo ujemala z zeleno krajino, pač pa predvsem zato, ker bi rad videl kravo Bistro, ki je bila pred nekaj leti rekorderka v proizvodnji mleka v Sloveniji. Toda živali so bile tako zelo podobne drugi drugi, da sem že podvomil — se res med njimi pase tak fenomen?

Približal se je pastir v gumijastih škornjih in z bičem v roki ter me vprašujoče pogledal. Prav gotovo ni vedel, kam naj me dene? Na kratko sem se mu predstavil, nato pa me je vprašal:

»Saj ste nas vi spraševali slovensčino pri izpitu?«

»Da, se me še spominjate?«

»O, seveda, jaz sem Martin Volf, živinorejec.«

»A, tako, potem se bova pa že laže pogovarjala, ko se malo poznavata. Lepo čredo imate, same izbrane živali.« Tedaj sem hotel pre-

stopiti žico, ki je ograjevala pašnik. Ker je bila prav na tistem mestu zvezana, sem jo prijel, da si ne raztrgam hlač.

»Pazite, da vas ne zruka,« se je hitro oglašil Martin, pa je bilo že prepozno, kajti začutil sem rahel zboldaj v prstih.

»Ni sile,« sem se zasmel, »v naglici sem pozabil dobro pogledati, čeprav sem že slišal, da je to moderen pripomoček, da krava ostanejo na določenem pašniku.«

»Tam spodaj, v oni dolinici, tam je akumulator, ki daje tok. Samo da je zdaj že skoraj prazen, tako da krava, ki se dotakne žice s kožo, tega niti ne začuti, če pa pride zraven z gobcem, ki je vlažen, pa se kar hitro obrne nazaj.« Kmalu sem lahko videl, da to drži. Ta »ograj« se da tudi zelo hitro prestavitviti na drugo mesto.

V tem je prišel še drugi živinorejec, Štefan Bohnc, tudi že star znanec. Seveda sem ga takoj pobaral, kako je zadovoljen z živino in z delom.

»Ja, kaj naj vam povem,« je začel s svojim značilnim prekmurskim naglasom, »pri nas je vedno dosti dela, ampak sem kar zadovoljen, ker mi je to delo všeč. Rad delam pri živini.«

»Prej sva se z vašim kolegom pogovarjala, pa sem ga pozabil vprašati, da bi mi kaj več povedal o vaši slavni Bistri.«

»Pridna kravica je to. Svoj čas je dajala zelo veliko mleka, toda tudi še danes, čeprav ima že 11 let in je njena najboljša doba mimo, se še vedno postavi z odlično mlečnostjo,« in pokazal je Bistro, ki se je pasla prav pred nami.

»Ste dobili kašne nove krave v zadnjem času?«

»Smo. V hlevih v Livoldu jih imamo prav zdaj 98, ki smo jih pripeljali pred štirinajstimi dnevi. Zdaj pa so v karanteni, ki traja tri mesece. To je zaradi boleznih, ki bi jih utegnile prinesiti s seboj iz inozemstva. Pripravil pa nam jih je ing. Zorc.«

Zanimalo me je, ali vesta tudi za ostalo dejavnost njihove uprave. Tako sta mi povedala, da se bavijo predvsem z živinorejo, poljedelskih površin imajo sorazmerno malo. Z žetvijo so že pričeli. Tudi pri njih se pozna, da je žito poleglo, da ga je težje žeti, tudi stroj to ne opravi s tako lahkoto.

»Kako pa kaj vajin zaslužek, se vama pozna, da sta kvalificirana živinorejca?«

»Pravzaprav ne,« je za oba odgovoril Štefan, »nagrajeni smo po učinku, zato je vseeno, ali je kdo kvalificiran ali ne. Pravijo, da se nam bo to upoštevalo potem pri pokojnini.« Ta odgovor me je presenetil, obenem pa spomnil na dejstvo, da delavci v kmetijstvu res nimajo posebnega interesa za pridobitev kvalifikacije, čeprav jih je na KGP zadnja leta precej opravilo izpite za polkvalificiranega in kvalificiranega delavca. Morda je to tudi eden izmed vzrokov, da posestvo »Snežnik« v Kočevski Reki ne dobi fantov, ki bi se kot vajenci hoteli izučiti za živinorejce.

Napravil sem še nekaj posnetkov pasočih živine, se obema živinorejcemah zahvalil za prijaznost in se obrnil proti Livoldu. Tam sem pokusil priti do hleva, da bi videl nove frizijke, toda stražar je vestno izpolnjeval svojo dolžnost, tako da sem moral opustiti to misel.

Na cesti sem nato prestregel upravnika Kmetijske uprave Livold, ko je ravno prihajal z drugega konca posestva. Tovarš Zupančič je name naredil zelo prijeten vtis. Ves ogorel, ker je vedno zunaj, se je bolj bežno pogovarjal. Misli so mu uhajale nazaj k delu, ki je v polnem razmahu.

»Sredi košnje smo. Vreme nas je precej potegnilo, sicer bi bili že končali. Njivske površine so pospravljene, s travnikov pa je tudi spravljenega že skoraj polovica sena.«

»Kako gre to delo, imate dovolj pridnih rok?«

»Na naši upravi je stalno zaposlenih 62 delavcev, trenutno imamo 38 sezoncev, pomaga pa nam pri sušenju v Rajndolu tudi 20 vojakov iz ribniške garnizije. Moram jih pohvaliti, ker so zelo marljivi. Samo sušijo, ker pri nas s tremi strojnimi kosilnicami, kolikor jih imamo, košnjo zmagujemo brez ročnih koscev. Travna letina pa je letos res obilna, sicer sem šele poldrugeto leto na Kočevskem, vendar kakor sliše od drugih, take že dolgo ni bilo.«

»Kot vidim, imate na vaši upravi predvsem živinorejo, koliko pa ste posejali žita?«

»Njivskih površin za kmetijstvo res nimamo veliko, 15 ha ječmena, 18 ha ovsu in 8 ha krompirja. Ječmen je žanjemo, vendar bi za sedaj še težko povedal, kakšen je pridelek, dokler ne bo vse pri kraju. Ne bi se hotel urezati s kakšnim preuranjeno cenitvijo. Zato raje počakajmo, ko bomo točno vedeli, koliko smo pridelali.«

»Hvala lepa, tovariš upravnik, se bova pa še drugič kaj več pomenila in na svidenje!« sem se poslovil.

Pot v Cvišlerje me je vodila mimo prostranega polja, kjer je na skupnem kompleksu kar 9 ha krompirja, poleg pa vsakogar preseneti pesa, ki izredno bujno raste in obeta dober pridelek. Tudi oves je lep.

Malo dalje je brnel kombajn in hitel pas za pasom pospravljati zreli ječmen. Poleg strojnika je na ploščadi stal vojak, ki je urejal vreče, polnjene z mlačnega in očiščenega ječmena. Z obeh je lil pot v curkih, ker je sonce ob deseti uri že pošteno pripekalo.

V Cvišlerjih sem zavil v upravo, da povprašam za upravnika. Imel sem srečo, da sem ga našel za mizo, ko se je ravno pripravil, da uredi neke zapiske.

»Dober dan! No, pri vas je pa prijetno, ko je zunaj taka ročina!«

»Bo kar držalo,« se je nasmehnil upravnik, tovariš Šalomon, in si z roko šel preko čela. Skladiščnik Kuzma in Anica, ki sta pisala, pa sta radovedno pogledala, kaj to pomeni, da prihajam k njim s svinčnikom in beležnico. Toda upravnik ni bil nič kaj pri volji, da bi se kaj pomenila, čeprav ga poznam kot vedrega in simpatičnega kmetijca, ki preudarno in vedno krepko zastavi besedo.

»Skoda, da vas ni bilo zjutraj k nam. Lahko bi videli 16 vojakov, ki nam pomagajo pri košnji, kako so rezali! Ujeli bi jih lahko v lepo sliko. Zdaj sušijo. Če še ne veste, tudi na Miaki imajo fante iz garnizije JLA Ribnica. Tam pa pomagajo pri žetvi. Če le utegneta, zapeljite se do Brega, kjer pospravljajo ječmen.«

»Rad bi vedel, kaj drugega še delate v večjem obsegu v tem času?«

»Ja, no, skoraj bi raje videl, da se oglasite popoldne, zdaj nisem preveč razpoložen, saj to ste menda že opazili?«

»Že, že,« sem pohitel, da bi ga udobrovoljil in spaval svinčnik in beležnico, »gnjavil pa vas res ne bi rad, vem da ste vedno na nogah, od jutra do noči,« sem zaključil »uradni« razgovor.

»Kaj pa boste imeli posebnega popoldne?« sem kljub temu iz radovednosti povprašal.

»Pričakujemo obisk komandanta ribniškega garnizona, podpolkovnika Draga Jovanovića, ki pride pogledat svoje fante, kako delajo, morda pa pridejo z njim še drugi gosti. Začeli smo tudi sušiti ječmen v umetni sušilnici, na paši pa si boste lahko ogledali naše frizijke.«

Res, mož je bil sredi napetega, odgovornega dela, zato ni čuda, da je bil utrujen. Nenehna skrb, da bo vse potekalo v redu, je ob letošnjem muhastem vremenu, ki je toliko škodilo pri spravlju polnovredne krme, bila še podvojena. Spomnil sem se na najin razgovor pred dobrih 10 dnevi, bila je ravno nedelja, ko sva govorila o kmetijstvu na Kočevskem, o sodobnem obdelovanju zemlje in krajevno ustreznih poljskih kulturah, vpletla problematiko Kolpske doline, ki ima napredek le v perspektivi združevanja, skupnih akcij, ne pa po današnji razdrobljenosti in še o marsičem drugem, na koncu tudi o vzgoji kmetijskega kadra. Dobil sem sliko moža, ki je z vsem svojim bistvom predan svojemu delu, ki skrbi za poverjeno mu zemljo in ljudi, kot bi bilo to njegova osebna last. Res, tako se v naši sredi oblikujejo ljudje, ki imajo resnično socialistični odnos do skupne lastnine, na ljudeh takega značaja raste naša družbena skupnost.

Pohitel sem še do Brega, kjer so trije kombajni »požirali« zreli ječmen. Bilke so bile zelo poleglo in strojniki so moralj obratovati kombajne zdaj v to zdaj v ono smer, da bi polno želi. Ustavil sem se ob stroju, ki se je obrnil, da »zagrizem« v novo smer in se zapletel v krajši pomenek.

»Vama je zelo vroče, kaj?« sem začel, kot je navada ob tem času. »Da,« je odgovoril strojniki, »imam pa tole,« in pokazal je na slammik na glavi, »ki me zelo ščiti. Imam zavarovan tudi tilnik pred žgočimi žarki, nad glavo pa skozi slamo prijetno hladji sapa. Kupil sem ga še lanj v Beogradu, v Kočevju ne dobiš takega pokrivala.«

Prižgali smo vsak svojo cigareto, vojak, ki mu je pomagal, pa si je med tem še brisal znojno čelo. Oba sta bila polna prahu in drobnih ječmenovih res.

»Kako se obnese stroj?« sem vprašal.

»O, še kar dobro dela. Tukaj že gre. Ampak da ste videli polje pri Stari cerkvi, kjer smo že končali! Tam pa je bilo poleglo tako, da sem skoraj obupal, kar vrtni se je bilo treba, mesto da bi vozil po dolgem.«

Odvrgel je cigaretni ogorek in skočil na stroj. Vojak je hitel pripravljati vreče in že sta odbrnela dalje. Klasje je enakomerno padalo pod rezilo, vreče so se polnile z zrnjem, zadaj pa so padali v presledkih že zvezani »snopi« prazne slame.

Pomahal sem pridnim fantom v pozdrav in preko požetega polja, ki je prijetno vonjalo po suhi žitni slami, odšel proti cesti.

Bil je to le bežen sprehod na nekatero polja našega največjega socialističnega posestva, brez namena, da bi zbiral kakšne posebne podatke, za kar je pravi čas pravzaprav jesen, ko je kmetijsko leto že končano in prehaja že v drugo.

Marjan Lukežič

KOLENDAR
Sobota, 18. julija — Miroslav Nedelja 19. julija — Vincenc Ponedeljek, 20. julija — Marjeta Torek, 21. julija — Zorka Sreda 22. julija — Dan ustaje Četrtek, 23. julija — Branislav Petek, 24. julija — Kristina

GIBANJE PREBIVALSTVA

KOČEVJE
Rodile so: Logar Julijana, gospodinja s Črnega potoka 17 — dečka Štefana; Svigelj Danica, delavka iz Koprivnika 5 — deklico Irenko; Novak Ivana z Brega 27 — deklico Anico; Adlešič Cecilija z Roške c. 13a — deklico Anico; Rožič Davorina s Kolodvorske ceste 12 — dečka Marjana in Francelj Zofija z Roške ceste 8 — deklico Mojco. Poročili so se: Poklač Anton, avtomehaničar z Brega 25, star 25 let in Zgonc Marija, natakarka s Kolodvorske ceste 16, stara 20 let. Pečnik Ivan, pleskarski pomočnik iz Šeškove ulice 6, star 23 let in Zabukovec Ana, frizerska pomočnica iz Slovenske vasi, stara 20 let. Ofak Mihael, šofer z Ljubljanske ceste 86, star 25 let in Gričar Anica, natakarka iz Šalke vasi 91, stara 18 let. (Poročila sta se v Ljubljani.)

V novomeški bolnišnici je umrla Vesel Amalija, babica iz Rožne ul. 5, stara 63 let.

RIBNICA
Košmerlj Marija, gospodinja iz Gorenje vasi 52 je rodila dečka Jožeta. V Ljubljani sta se poročila: Kozina Franc, uslužbenec iz Jurjevice 3, star 27 let in Rupar Kati, uslužbenka iz Jurjevice 36, stara 22 let. Umrla je Ivančič Frančiška, gospodinja iz Otavc 10, stara 86 let.

DOLENJA VAS
Rodili sta: Čampa Marjeta, gospodinja iz Prioorice 46 — dečka Jakoba in Rus Angela, gospodinja iz Rakitnice 70 — deklico Alenko. V Ljubljani sta se poročila: Gorše Ludvik, krojač iz Dolenje vasi 98, star 43 let in Oražem Frančiška, kmetica iz Dolenje vasi 14, stara 33 let.

VELIKE LAŠČE
V Ljubljani so rodile: Marolt Cvetka, gospodinja iz Gornjih Podpoljan — deklico Anico; Peterlin Franca, gospodinja iz Ulake 4 — deklico Justino in Novak Marija, gospodinja iz Hlebče 5 — dečka Franca. V Ljubljani so se poročili: Zabukovec Franc, ključavničar iz Hudega Konca, sedaj na Igu 103, star

27 let in Kovačič Vera, kmetovalka iz Sekirišča 5, stara 26 let; Petrič Franc, kmetovalec iz Škrlovice 6, star 32 let in Vintar Josipina, kmetovalka iz Velike Slevce 10, stara 33 let.

KINO
JADRAN, Kočevje: od 17. do 19. julija ameriški barvni cinemascopski film »Dirkačiči«; 22. in 23. julija jugoslovanski film »Rafal v nebo«; od 24. do 26. julija ameriški barvni cinemascopski film »Videli se bomo v Las Vegasu«.

SVOBODA, Rudnik: 18. in 19. julija brazilski film »Idealna tašča«; 25. in 26. julija češki film »Izostriži prosim!«.

VELIKE LAŠČE: 18. in 19. julija argentinski film »Vojna Gaučev«; 25. in 26. julija italijanski film »Slepo dekle iz Sorrenta«.

RIBNICA: 18. in 19. julija madžarski film »Nedeljska romanca«; 25. in 26. julija ameriški barvni film »Gorac«.

DOBROPOLJE: 18. in 19. jul. ameriški film »Beg iz Guajane«; 22. julija francoski film »Helena in možje«; 25. in 26. julija jugoslovanski barvni film »Pop Cira in pop Spira«.

SODRAŽICA: 18. in 19. julija ameriški film »Nedolžno obsojene«; 25. in 26. julija franc. barvni film »Bel Amic«.

LOŠKI POTOK: 19. julija jugoslovanski film »V soboto zvečer«; 26. julija jugoslovanski film »Jubilej g. Hlaca«.

PREDGRAD: 18. in 19. julija franc. film »Krenkbič«; 25. in 26. julija italijanski film »Deček za vse«.

OSILNICA: 19. julija italijanski film »Branimo svojo ljubezen«; 26. jul. jugoslovanski film »Črni biseri«.

BROD NA KOLPI: 18. in 19. julija ameriški film »Ulica sanj«; 25. in 26. julija amer. barvni film »Steza slonov«.

ZAHVALA
Osnovna organizacija RK v Stalcarjih se zahvaljuje direktiji Drž. posestva »Snežnik« v Kočevski Reki za izkazano pomoč in denarno podporo ob proslavi 100-letnice RK. Odbor RK, Stalcarji

ČESTITKE
Dragemu možu in očetu Andreju Komacu iz Željn za devetintrideseti rojstni dan želijo vse najboljše žena in hčerke. — * — Sinu Matiji in njegovi ženi Albini iz Kočevja želijo za obletnico poroke vse dobro in predvsem zdravja starši in sestra Marica.

Dragemu možu Mohorju Koželju iz Konca vasi iskreno čestita za minulo praznovanje žena Mimica s sinkom Edijem in vsi ostali v družini.

— * —
Ljublj sestrji Ančki in Anici Šerčer, Indianapolis, vse najboljše za god želijo sestre z družinami, Julka, Micka Mavrin. Janezu in zetu pa lep pozdrav.

PREKLIC
Preključujem besede, ki sem jih govoril 17. IV. 1959 po Livoldu o Rolandu Dugljanju in Mariji Horvatovi.

Ivan Škerbič, konjar, Livold 42

Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Matija Cetinski — Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14a, telefon 3-89. Naročnina je 400 din, polletna 200 din in je plačljiva vnaprej. Za inozemstvo je 800 din oziroma 2,5 ameriškega dolarja. Tekoči račun 600-713

1-265

pri KB, podružnica za Kočevje. — Poštnina plačana v gotovini. —

— * —

R A Z G L A S

Obveščamo prizadete, da je oddelek za finance Občinskega ljudskega odbora v Kočevju izdal odločbo št. 05/2-3314/1 z dne 23. VI. 1959, s katero so določena gradbena zemljišča v Kočevju in Šalki vasi, ki so nacionalizirana z zakonom o nacionalizaciji najemnih zgradb in gradbenih zemljišč (Uradni list FLRJ, št. 52/58).

Zemljišča ležijo v k. o. Kočevje, k. o. Mahovnik in k. o. Sela.

Prizadeti, na katere sta odločba, jo lahko pregledajo vsak delavnik od 8. do 12. ure pri oddelku za finance Občinskega ljudskega odbora v Kočevju, soba številka 31, II. nadstropje.

Vsako se lahko pritoži zoper odločbo na tajništvo za finance Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana, v tridesetih dneh od dneva, ko je bil razglas nabit na desko.

Pritožbo je treba izročiti na oddelku za finance Občinskega ljudskega odbora v Kočevju.

Za pritožbo se ne plača takse.

Ta oglas je bil nabit na desko Občinskega ljudskega odbora dne 10. julija 1959.

Oddelček za finance ObLO Kočevje

Uprava podjetja »Splošno kleparstvo« v Kočevju z obratom v Ribnici in sindikalna podružnica sporočata žalostno vest, da je nenadoma umrl

Franc Zamida
upravniki podjetja

Pogreb bo v petek, 17. jul. 1959, ob 17. uri v Kočevju.

Strti neizmerne žalosti sporočamo žalostno vest, da so nam v 24. letu starosti valovi Drave vzeli našega dragega sina

VLADA TURKA
absolventa gozdarske fakultete

Pogreb bo v soboto, 18. julija 1959, ob 10. uri izpred hiše žalosti, Lazec, na pokopališče v Dragi.
Lazec, 16. julija 1959.

Žalujoča družina Turk

NOVICE

POSREDUJEJO

Večkrat berem v časopisih izraz veleposlanik, poslanik, ambasador, pa nisem povsem siguren, kaj pomenijo in kakšen je razloček med njimi.

Tine Potarca
Tuji izraz za veleposlanika je ambasador. Razlika med poslanikom in veleposlanikom je v obsegu pristojnosti in polnomočij, ki jih imata ta ali oni predstavnik določene države v tujini. Tako ima naša država v Albaniji poslanika, v Grčiji pa veleposlanika.

12 let sem delal v kočevskem rudniku. Sedaj pa sem v Nemčiji in bi usa družina rada čitala »Novice«. Prosim, sporočite mi, koliko stane naročnina v markah in kako naj plačam?

Alojz Putre, Nemčija
Pošljite 10 DM, kar je naročnina za eno leto in točen naslov, pa vam bomo naš list takoj poslali.

Vročje si želim kupiti moped. Zbiram in hranim denar, hkrati pa razmišljam, kakšnega bi si kupil. Želim si kupiti Colibri, pa se bojim, da naši izdelki ne bodo tako kvalitetni kot oni iz delov, ki jih je dobavljala tovarna Puch iz Avstrije. Kaj menite vi?

Tone M. Dobropolje
Pred kratkim je bil v Kopru izdelan prvi Colibri domače proizvodnje in povedati vam moramo, da so ti mopedi celo boljše od prejšnjih. Bojazan, da Colibri ne bo vzdržan, je odveč. Če lahko verjamemo nekemu mopedistu, da je s Colibrijem prevozil 80.000 km brez večjega popravila, to že nekaj pomeni.

Dva meseca sem bil v brigadi, nisem pa nikjer zaposlen. Drugi brigadirji so me med dobili plačo, meni pa še vlaka in avtobusa niso plačali. Je to prav?

H. S. Trava 33
Delo v mladinski brigadi je prostovoljno in za ta čas ne pripadajo osebni prejemki. Občinski komite LMS v Sodražici pa vam je dolžan poravnati vse prevozne stroške.

Večkrat sem slišal, da v Ameriki bolj kot nogomet igrajo rugby. Kakšna igra je to?

M. A. Ribnica
Rugby (izg. regbi) je zelo borbena igra moštev z ovalno žogo. Igralci smejo igrati z rokami in nogami, zgrabit in podreti nosilca žoge. V nekaterih državah je rugby množičen šport.

Zanima me zunanja politika in večkrat slišim, da so nekateri politične stranke v Franciji profašistične. Sedaj ne vem ali so za fašizem ali proti?

Janko Ž. uslužbenec
PRO je latinskega izvora in v sestavljenkah označuje simpatiziranje s kom. profašist: zagovornik, pristaš fašizma.

Kje se je rodil Ivan Prijatelj in kolikšno je njegovo leposlovno delo?

Marica L. učenka
Dr. Ivan Prijatelj se je rodil 1875 v Vincah pri Sodražici, umrl pa je 1937 v Ljubljani. Njegovo delo obsega 153 znanstvenih in 12 leposlovnih spisov. Pisateljevo delo je zapustilo globoke sledove v slovenski kulturi.

16. julij — Dan tankistov

Sestnajstega julija 1944 je bila po nalogu maršala Tita formirana prva večja tankovska enota naše NOV, Prva tankovska brigada. Zato je ta dan postal Dan tankistov, postal praznik naše armade.

Nastanek in razvoj naših tankovskih enot je najožje povezan z razvojem NOB v celoti, začelja se v onih zgodovinskih dneh 1941. leta, ko so partizanski odredi dosegli prve večje zmage. Prvi tanki so predstavljali v rokah partizanov dragoceno orožje. Že v oktobru 1941, v napadu na Kraljevo, sodelujejo zaplenjeni tanki pri Krupnju in v borbah Šumadijskega in Valjevskega odreda. Januarja 1942 je na Hrvaškem formiran že prvi tankovski vod, ki beleži junaške podvige tankistov v Jajcu meseca septembra in decembra pri Kupresu.

Tretja udarna divizija v IV. ofenzivi zapleni 12 tankov, ki se formirajo v prvo tankovsko partizansko četo pri Vrhovnem štabu NOV. Ta četa je imela vidno vlogo v bitki za ranjence pri prehodu preko Neretve.

V februarju 1943 se formira pri Glavnem štabu Hrvatske četa 10 tankistov. Razumljivo je, da so tanki, ki jih je naša vojska imela v prvih treh letih vojne, bili vojni plen. Sodelovali so v mnogih bojih, v raznih taktičnih posegih in v meri, ki so jo dovoljevale skromne možnosti (gorivo, municija, rezervni deli). Kljub temu so bile njihove akcije uspešne, ker so jih vodili dobri komandirji in so bili v njih hrabri tankisti.

Vse razdobje NOB tja do kapitulacije Italije septembra 1943, so bili tanki, kljub majhnemu številu, s katerim je razpolagala partizanska vojska, velika praktična šola in resen začetek za ustvarjanje pravega tankovskega kadra: vozačev, mehanikov, komandirjev, ki so zrasli v borbi in si pridobili dragocene bojne izkušnje.

Po kapitulaciji Italije so bili ustvarjeni pogoji za formiranje tankovskih enot. Bataljon tankov pri Vrhovnem štabu, formiran po osvoboditvi Splita, je že podpiral juriše proletarskih in krajiških enot okrog Sinja, Duvna, Travnika. Po Baniji, Kordunu in Gorskem Kotarju je odmevalo 35 topov tankovskega bataljona pri Glavnem štabu Hrvatske, Cankarjevo in Prešernovo brigado pri Kraški vasi in Stanjevacih je podpiral tankovski odred 45 tankov s prav toliko oklopnimi avtomobili. Vendar se do leta 1944 tankovske enote zaradi posebnih pogojev NOB, nedostataka bojne tehnike, nestabilnosti osvobodjenega ozemlja, pomanjkanja strokovnih kadrov in drugih vzrokov niso mogle razvijati v istem tempu in vzporedno z ostalimi enotami naše NOV. Večidel teh pogojev je bil izpolnjen šele v drugi polovici leta 1944.

Njihovo delovanje je neločljivo povezano z ofenzivnimi operacija-

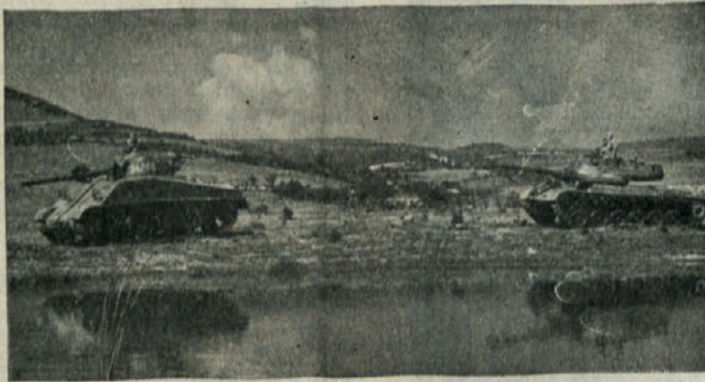
mi VIII. korpusa in kasneje IV. in I. armade. V teh borbah so ostali zabeleženi mnogi podvigi mladih tankistov v kninski in mostarski operaciji, v bojih za osvoboditev Istre in Trsta, v proboju sremske fronte itd.

Po osvoboditvi je bila iz tankovskih enot formirana Prva tankovska armada, ki jo je vodil legendarni komandant in borec general-lajtnant Peter Drapšin.

Povojni razvoj tankovskih enot gre v korak z razvojem celotne Armade. Mnoge generacije mladih vojakov so šle skozi te enote in se izučile v bojni veščini. Rasli so tudi novi starejšinski kadri. Usposabljaajo se za dobre vojaške, so brigade delavcev in kmetov in drugih istočasno postajali odlični vozači, mehaniki, radisti, ki se po odsluženju vojaškega roka kot kvalificirani vračajo v naše gospodarstvo.

Uspehi, ki so jih dosegle tankovske enote po vojni, so sestavni del skupnih uspehov naše Armade na poti njene nepretrgane krepitve in izgrajevanja kot branilke in čuvarja naše socialistične domovine.

DOPISUJTE V »NOVICE«

Tanki Jugoslovanske ljudske armade na vožnji

Dela v gozdovih Sodražice

Kakor je predvideno po okrajnem družbenem planu, bo v občini Sodražice v letu 1959 znašal posek lesa v zasebnih gozdovih 26.900 m³. Za domače potrebe bo porabljenih 10.700 m³, za prodajo pa 16.200 m³. V gozdovih splošnega ljudskega premoženja pa je določenih za posek 14.440 m³ lesa.

Gojitvena dela bodo obsegala pogozditev 19 ha gozdov, kjer bo posajenih 45.000 smrekovih in borovih sadik ter posejanih 70 kg semen različnih drevesnih vrst. Potrebna sredstva za pogozditev bodo znašala 560.000 din.

Čiščenje in žetev plevela bo izvršena na površini 180 ha gozdov. V ta namen bo porabljenih 450.000 dinarjev.

(Nadaljevanje s 1. strani)

V letu 1958 so se kmetijske zadruge preusmerile od vsestranske dejavnosti le k eni — pospeševanju kmetijstva in kmetijske proizvodnje. Zadruga so opustile nekmetijsko dejavnost, razen KZ Struge, ki ima še obrate, ki so nujno po-

Ob 22. juliju

Dnevu vstaje slovenskega ljudstva

pošljajo borbene in delovne pozdrave vsem borcem in prebivalcem občine Kočevje

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR KOČEVJE
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR ZB NOV
OBČINSKI KOMITE LMS

Značilnosti družbenega načrta občine Dobropolje

trebni za tamkajšno prebivalstvo.

Da bodo KZ kos nalogam, ki jih nalaga kooperacija, bodo letos oskrbele za dober strokovni kader, ekonomsko se bodo okrepile, predvsem s sodelovanjem v kmetijski proizvodnji, opremile s sodobnimi proizvajalnimi sredstvi, izpopolnile strojni park s kmetijskimi stroji in napravami. Neposredno se bodo udeleževale v kooperaciji in iglavlju na temelju skupnega vlaganja sredstev za proizvodnjo in skupno delitev dohodka.

Tudi gozdarstvo je pomembna gospodarska panoga. S kontrolo in omejeno sečnjo se postopoma dviga lesna zaloga in s tem tudi letni prirastek. Letos predvidevajo posek v gozdovih privatnega sektorja skupno 10.000 m³ listavcev in iglavcev. Obnovljeno bo 8,75 ha gozdov — posadili bodo 44.000 sadik bora, smreke in macesna. Stroški pogozdovanja bodo znašali 394.000 din. Gozdove bodo očistili na površini 55,75 ha, in to v družbenem sektorju — stroški pa bodo znašali 444.000 din. Letos bodo začeli tudi s taksacijo gozdov. Ugotovili bodo gozdne meje in izmerili nad 2500 ha gozdov. Stroški bodo znašali 4 milijone 500 tisoč din.

V občini imajo 5 trgovin splošno-družbenega sektorja in 1 trgovino zadržnega sektorja, ki se bavi le s prodajo reprodukcijskega materiala. Letos predvidevajo precejšen porast prometa. Izvolili bodo tudi

potrošniške svete pri trgovinah, ki jih še nimajo. Družbeni načrt narokuje večjo pozornost izpopolnjevanju kvalificiranega kadra in vsestransko vzgojo vajencev v trgovini.

Gostinska mreža je dovolj razvita, kvaliteta uslug pa še ni zadovoljiva. Za to je treba iskati vzroke v prenizki strokovnosti gostinskih kadrov ter pomanjkanje tehničnih naprav, kot na primer hladilnikov itd. Skladno s perspektivnim razvojem gostinstva, bo treba še nadalje voditi skrb za ureditev lokalov, kvaliteto uslug in strokovno izpopolnjevanje gostinskih delavcev. Omeniti je treba tudi sanitarno-tehnično ureditev lokalov.

Pa še nekaj besed o obrti. V obrti družbenega sektorja v tem letu predvidevajo zvišanje proizvodnje in storitev. Družbeni bruto produkt bo večji za 8,3%. To bo omogočeno z boljšim izkoriščanjem kapacitet, izvršeno razširitev in mehanizacijo v »Stolarnici«, ki bo zaposlila tudi večje število delavcev in dvigom delovne stornosti. V veliki meri bo na dvig družbenega proizvoda vplivalo preimenovanje »Apnenice« v podjetje obrtnega značaja.

Letos je predvidena ustanovitev dveh obratov, in sicer v Predstrugah obrat pletenin, na Vidmu pa obrat Elektrokovina. Računajo, da bo v začetku dobilo v obeh obratih zaposlitev do 100 delavcev.

Večjo pozornost bodo posvetili razvoju uslužnostne obrti ter splošno obrti zasebnega sektorja. Pospešiti je treba tudi domačo obrt. Odkup izdelkov domače obrti pa bo šel preko kmetijskih zadrug.

Na kraju še o proračunu. V letu 1959 bo občina Dobropolje razpolagala s 30.996.000 din proračunskimi sredstvi, ki jih bodo uporabili za šolstvo, kulturo in prosveto, zdravstvo, socialno varstvo, državno upravo in komunalo.

Sredstva, ki jih ustvari občina, še daleč ne ustrezajo za kritje potreb, ki so predvidene v proračunu izdatkov. Zato bodo morali vložiti ves trud za dvig proizvodnje in gospodarstva na splošno, da bodo tako ustvarjena sredstva za potrebe izdatkov občinskega proračuna.

L. S.

POŽAR V DOLGI VASI

V torek je strela udarila v gošpodarsko poslopje Franca Vesela v Dolgi vasi. Zgorelo je poslopje s senom in gospodarskim orodjem. Škoda cenijo na 600.000 din. Delno je bilo zavarovano. Gasilci niso bili pravočasno obveščeni in zaradi naglega požara niso uspeli poslopje rešiti.

Franceta Zamide ni več

V sredo se je še ves veder okrog polnoči vrnil s službenega potovanja v Piran. Zjutraj pa nas je vse presunila vest, da nas je zapustil. Srce, ki je bilo zelo slabo, mu je odpovedalo, zadela ga je srčna kap.

Doma je bil iz Podhoste v bližini Toplice pri Novem mestu. Za kletarja se je izučil pri nekem privatniku v Novem mestu, nato pa je 1942 dvajsetleten odšel v partizane in sodeloval v NOB vse do osvoboditve. Novembra 1946 je prišel iz vojske in se naslednji mesec zaposlil v kletarskem obratu v Kočevju kot pomočnik. Bil je marljiv delavec, ki se je trudil za strokovno izpopolnjevanje. Ker je imel tudi dobre organizatorične sposobnosti, je bil ob osamosvojitvi kletarskega obrata v samostojno podjetje marca 1953 imenovan za upravnika.

Vsa ta leta je uspešno vodil »Splošno kletarstvo«, ki se je pod njegovimi sposobnimi rokami razvilo v čvrsto podjetje, ki je razširilo svojo dejavnost tudi na Ribnico, kjer ima svoj obrat.

Mestni komite je kmalu zapazil

njegovo uspešno delo, dober odnos do tovarišev in podjetja in ga predlagal za sprejem v ZK. Tako je bil od leta 1949 tudi prizadeven član Zveze komunistov.

Njegovo uspešno delo v podjetju, pa tudi njegovo osebno družinsko srečo je že pred dobrim letom hudo prizadela nenadna bolezen, vendar so je njegovo zdravstveno stanje toliko popravilo, da smo ga imeli za zdravega. Toda življenje je večsah zelo kruto in nam iztrga iz naše gredje ljudi, za katere smo vajeni, da so med nami, pri delu in v družbi, zato se nam zde trenutki, ko slišimo, da je nekdo odšel za vedno, neresnični, ne moremo se sprizajzniti z njimi. Zato toliko bolj čutimo z družino, ki je izgubila dobrega moža in skrbnega očeta.

Pri upravnem odboru Lovske zveze delujejo te komisije: komisija za visoko divjad, za nizko divjad, za škodo po divjadi, za ocenjevanje lovskih trofej, za lovski turizem, za lovske izpite in komisija za urejanje lovskega katastra.

SPOMINSKI DNEVI

- 25. julija 1943 je v Italiji padel fašistični režim z Mussolinijem na čelu.
- 23. julija 1942 je italijanski okupator pri Kotih, v bližini žage na Robu, nečloveško mučil in pobil 12 mož in fantov iz vasi Cente in Osredek.
- 21. julija 1942 so italijanski fašisti mučili in ubili v Papežih 12 talcev.
- 25. julija 1942 je fašistična vojska napadla štab Kočevskega bataljona v Taborski steni.

Jože Župančič:

Partizanski minerec Ivan Okrajšek

O minercu Ivanu sem slišal že dosti zgodb, ki so mi jih pripovedovali zasavski partizani. V času narodnoosvobodilne borbe je izvršil na terenu okrog Litije obilo podvigov, ki so ga napravili v naši dolini za junaka. Med drugim je sodeloval tudi pri napadu na staroslavne Vače nad Litijo. Izdelal je tak peklenjski stroj, da je porušil utrjeno postojanko nemške vojske, nakar so zasavski partizani zlahka pregnali hitlerjevsko vojsko z Vač in jih za nekaj časa osvobodili.

»Minerec Ivan je izvršil na tedanje nemške vlake kakih 70 akcij,« tako so mi pripovedovali domačini iz Zasavske doline, »in še vrsto drugih akcij.« Ker se bavim z zapisovanjem zgodovinskih zgodb iz Zasavske doline, sem vestno beležil vsa taka pripovedovanja.

Zalostno spričevalo, kako so se stari vojni tovariši razšli, in pozabili, pa je dalo moje poznejše iskanje. Tak junak, ki ga poznamo premožno v naši dolini, je povsem zginit iz dosega.

Ivana Okrajška do tedaj nisem poznal, saj med NOB nisem bil doma. Nemški okupator me je takoj po svojem vdoru v Slovenijo

poiskal, prav tedaj, ko sem se vrnil iz vojske, ki me je doletela v Bjelovaru na Hrvaškem. Dva meseca po aretaciji me je okupator z družino vred izselil v Varvarin v Srbijo, kjer sem ostal vse do osvoboditve.

Zatorej nisem med vojno spoznal legendarnega junaka Ivana Okrajška. Povem pa, da me je zanimal ta mož in njegovi drzni podvigi, iskal sem ga povsod in končno našel, da živi na Kočevskem, v samotnem zaselku Iskrbi, kot lovski nadzornik. Potem sva stopila v pisмено zvezo in nazadnje sem ga lansko jesen tudi obiskal. Ob tem srečanju se je v nekaj dneh moja beležnica res napolnila in spoznal sem, da bi bil minerec Ivan zlahka za osebo dokumentarnega filma in te njegove storije, kakor jih pripoveduje sam ali pa jih o njem pripovedujejo njegovi vojni tovariši in prijatelji.

Minerec Ivan ima fanta, zelo simpatičnega dijaka kočevske gimnazije. Nekaj dni sva kramljala in čudil sem se njegovemu temeljitemu znanju. Kot šolnik sem po tem presodil visoko pedagoško dejavnost in lepe učne uspehe kočevske gimnazije. Pa še nekaj sem tedaj

opazil, da je minerec sinko Zvonko zelo lepega vedenja, kar je uspeh lepe in harmonične domače vzgoje, pa gotovo tudi prizadevanja kočevske gimnazije in tamkajšnje interneta. Po obnašanju otrok presodimo dom in šolo. Tole pripovedujem nalašč zato, ker sem slišal prav te dneve zgražanje laika, ki je obiskal neko šolo in je videl, da niso šolarji pozdravili niti učitelja niti zdravnika, ki je prišel tedaj cepit otroke.

Minerec Ivan — tako ime je dobil Ivan Okrajšek v partizanih in zdaj ga poznajo povsod le še pod tem imenom, je kakor sem dejal, po poklicu lovski nadzornik v kočevskih gozdovih revirjih okrog Štalcarjev, je pa tudi rezervni oficir, kapetan I. klase.

Po rodu je minerec Ivan rojak iz Mitjske občine. Rodil se je v malem zaselku Roje nad Gabrovko pri Litiji. Pred II. svetovno vojno je imela današnja Gabrovka še ime Sv. Križ nad Litijo, tako jo pozna starejši rod. Včasih je bil ta kraj sila odročen in zaostal. Domačini niso dobili doma zasluzka in so se mnogi preselili v kak večji kraj in so odšli na delo, kjer se jim je pač ponudilo. Mnogo ljudi je odšlo tudi v Ameriko in druge tuje kraje. Danes pa napreduje tudi Gabrovka Litijo. Zlasti se razvija tamkajšnja Kmetijska zadruga, ki ima izvedeno

vsestransko dejavnost in okrog 50 zaposlenih. Nekdanje stare in slabe vinograde opuščajo in goje sadje in jagodičevje, ki ga predelujejo v novi tovarni za predelavo sadnih sokov. Temu podjetju obetajo še lepo prihodnost. Gabrovka pa ima danes tudi redno dnevno avtobusno zvezo z Litijo in Ljubljano. Linijo oskrbuje SAP.

Ivan Okrajšek se je rodil v tem okolju 22. februarja 1907. Oče mu je bil delavec in po poklicu rudar, ki je šel celo štirikrat preko velike luže v Ameriko. Nekaj časa pa je delal Ivanov oče kot rudar tudi v Trbovljah in v Leobnu v Avstriji.

Ker ni imel Ivan nobene prilike za delo doma, je odšel v Šentjanž na Dolenjskem, kjer so ga sprejeli za mesarskega vajenca v znani Majcnovi napredni hiši. Majcnovi so imeli gostilno in mesarijo. Majcnova družina je dala partizanom 6 sinov in so bili med prvimi dolenjskimi partizani.

Ko se je izučil Ivan za mesarja, je bil zaposlen po raznih krajih, tako v Sevnici, v Hrastniku pri Birtiču in pri Božiču v Trbovljah. Leta 1940 in leta 1941 je bil na orožnih vajah v stari jugoslovanski vojski, kjer je bil brez čina. Vojna ga je zatekla na orožnih vajah v Subotici, ko pa je pridrvel v Jugoslavijo okupator, se je Ivan preoblekel v civilno obleko in se je vrnil domov v

Slovenijo. Nekaj časa je živel v Doli na Litijo, v bližini rojstnega kraja Gabrovke, kjer so imeli tedaj njegovi starši malo kmečko domačijo. Ta kraj je bil v obmejnem pasu in v decembru leta 1941 so začeli Nemci seliti celoten obmejni pas v tedanjem litijskem, pa tudi krškem in brežiškem okraju. Ivanove starše so odvlekli v nemško taborišče na Poljsko. Ivana pa tedaj, ko so prišli gestapovci po mir-dane vaščane, niso dobili doma. Po begnil je iz domačega kraja na nemško-italijanski mej in odšel k znanu v Naklo na Gorenjskem. Da bi se prikrl, si je našel službo v tekstilni tovarni Jugočeška v Kranju, začel pa je delati tudi v OF. Najbolj je bil povezan s svojim tovarišem v Jugočeški, Francem Ažmanom iz Malega Nakla. Ta je bil med prvimi organizatorji OF in je bil ustreljen, ko so ga Nemci dobili pri žaganju telefonskih drogov.

Pristaši OF so se v prvih mesecih nemške okupacije udeleževali pri rušilnih akcijah na telegrafsko omrežje. Tudi Ivan Okrajšek je rušil tedaj telegrafske drogove in tako ovrnil okupatorjeve zveze na zaseđenem ozemlju. Ivan in njegovi prijatelji so dobili tedaj tudi zvezo z znamenitim Udinborštom v okolici Tržiča in Kranja, kjer so se zbirali prvi gorenjski partizani. Že spomladi leta 1942.

Tedaj, ko je bil Ivan Okrajšek zaupnik partizanov na Udinborštu, je sedemkrat prerezal telefon.

V jeseni leta 1942 pa je dobival še pomembnejše naloge. Vzpostavil je zvezo med gorenjskimi in dolenjskimi partizani in prenašal ustna in pismena sporočila med Gorenjsko in Dolenjsko.

Za lažje in varnejše prenašanje pisemnih sporočil je dobil tedaj kar dve državni legitimaciji, nemško in italijansko. Njegova pot je vodila preko ozemlja litijskega okraja. Za skrivno zavetišče pa mu je bila majhna, na samotni stoječa zidanka v okolici obmejne Gabrovke. Tamkaj je prešel mejo in si je premenjal tudi legitimaciji. Po eno legitimacijo je imel zmeraj skrivno dežel,« mi je pripovedoval minerec Ivan v želji, da bi prišel spet enkrat v svoj rojstni kotiček.

(Konec prihodnjic)